כשר. מוזכר בטמאים ודין בנין אב הימנו דמה כשר מיוחד ולאין לו אחד מכל הסימנין הללו וטמא אף כל שאין לו אחד מכל הסימנין הללו מין כשר הוא וטמא אבל עוף שיש בו אחד מכל אלו טהור וכל שכן שיש לו שלשה לאיסולם מון מעופות המפורשים בפרשה שנזרקה שכתוב הוא שאע"פ שיש בהן סימן טהרה כדאמר לקמן, טמאים, והלא אף לא מרבי אלא מין כשר דאין עוף טמא בטולה אלא כ"ד האמורין כאן וכדתניא לקמן (דף סג:) לפיכך מנה הכתוב בטמאים ובהכך כ"ד אמרינן דאית בהו בטולהו סימני טהרה מון מן הכשר: תורים. מנה הכתוב לטהרה ומהן אתה דן בנין אב לכולן ואע"ג דקשיא סיפא לרישא דרישא מכשר אפילו בחד סימן וסיפא לא מכשר עד דאיכא טולהו, רישא דוקא וסיפא לקמן מפרש לה: פירושן. לא נתפרשו הסימנין ממש בתורה אלא מדמנה תורין בטהורין והני איתנהו בהו ומנה כשר בטמאין ובארבעה סימנין הללו הן חלוקין ש"מ הן הן סימני טהרה: עוף הבא לפניו בסימן אחד. של טהרה טהור וכל שכן אם בא בשנים או שלשה ובלבד שיביר בו שאינו מעשרים וארבעה הכתובים: אם כן. דמתורין ילפינן: שאר עופות ממאין למה לי. דכתביהו והא ליה חד בהו דליהו ביה טולהו ארבעה סימנים דהכי אמרינן לקמן דבעשרים מיניהו איכא ג' סימנים ובשורב גרין ובפרס ובעזניה חד חד: ה"ג ולילף מיניהו מה התם תלתא ולא אבלינן אף כל תלתא ולא ניטול וכ"ש תרי. אפילו בתלתא נפקא לן משופות המפורשין דלא מתעסל למה לי למיכתב שורב דליה ליה אלא תרי: ה"כ

דפרק אלו טובלין (פסחים מט:*) המקיא את בתו לע"ה כאילו כופתה לפני תרי מה תרי דורם ואוכל ואינו ממתין עד שתמות אף ע"ה מכה ובועל ואינו ממתין עד שתתפייס וכן בסוף פ"ק דב"ק (דף מז:) תרי בר"ה דרס ואכל פטור פירוש מחייב דהייט אורחיה והוי שן מרף ואכל מייב פירוש לאחר מיתה דלאו הייט אורחיה והוי ליה קרן ופריך והא כתיב תרי מורף בדי גורותיו ומשני בשביל גורותיו שהן קמיס דרסו להמית וממהר לגבאותיו בשביל לבאותיו: *כל שיש לו אגבא יתירה ופסק וקורקבנו נקלף מהור. בגמרא* קתני בברייתא ר"ג אומר כל שיש לו אגבא יתרה ופסק וקורקבנו נקלף בידוע שהוא מהור ופי' שם בקונטרס דאריסא סמיך דתני כל עוף הדורס ממנו ואם אינו דורס מהור ואתא למימר רבן גמליאל ואם אינו דורס ויש לו עוד שלשה סימנין בידוע שהוא מהור ואין לשון הברייתא משמע כן ומפרש ר"ת כיון שיש לו ג' סימנין אלו של טהרה בידוע שאינו דורס ומהור וא"ל לבדוק בסימן של דריסה ויש ללמוד מתוך כך דהא דאמר לקמן בגמרא דג' סימנין הדרי בטולהו פי' בי"מ עופות ע"כ חד מייהו אינו דורס דאי יש להם אגבא יתרה ופסק וקורקבן נקלף א"כ אינו דורסין ויש להם אגבא סימני טהרה אלא אינו דורס חד מייהו מהתלת וכן יש לדקדק מדקאמר בגמרא עוף הבא בב' סימנין מהור והוא שיביר עורב ופל כרחך חד מתוהן שני סימנים אינו דורס דכל עוף הדורס ממנו ומדלריך להביר שורב אלמא עורב לאו דורס ושני סימני טהרה של שורב הדרי בטולהו י"ל עופות דסימן הרביעי דליתיה בי"מ עופות ליתיה אלא אי בפרס או בעזניה כדמוכח בגמרא וא"ת ולמה ליה למנקט הכא כל ג' סימני טהרה בתרי מייהו היה יכול לומר בידוע שהוא מהור כגון באינו סימן דליתיה בי"מ עופות וסימן אחר עמו דהו ליכא לספוקי בשום עוף ממנו דגשר ליה ליה שום סימן טהרה ופרס ועזניה ליה להו אלא חד ושורב וי"מ עופות ליה בהו אותן תרי סימני טהרה אלא חד מייהו וכי תימא דלא הוי ידעינן מאי נינהו אותן סימני טהרה דליתיה בי"מ עופות והלא הוי מכירין שלא כדאמר רבי יוחנן *לרידי חזי לי שלא וכו' לרידי חזי לי רחם ועביד שרקרק וכן התנאמת שהיא באות שבעופות ובפרק המפלת (מה דף סג:) קריא וקיפופא דעיניהם הולכות לפניהם כשל אדם והייט טס ויגשוף והאיל ומכירין אותן ליבדקו בהן והוי יכולין להחיר עוף הבא לפניו באותו סימן רביעי אלא בכולן סימן אחר עמו דהשתא ליכא לספוקי בשום עוף ממנו וכן שורב הוי מכירין כדאמר בפ' מפנין (שבת קמח:) מטלטלין את הלוף מפני שהוא מאכל לעורבים ומפרש התם דכל ישראל בני מלכים הם ולקמן לא לחגם הלך זרזיר אלא שורב אלמא מפני שהוא מיט ובפרק השולח (ניפין דף מה:) אמרינן דאתא שורב ואמר מילים ברח ובסוף פרק במה אשה (שבת דף סז:) האומר לשורב ברח וא"ל לבדקו שני סימני טהרה דשורב ובאותן שני סימני טהרה דליתנהו בשורב ליתכשרו טולהו עופות וגם מתוך ההלכה יש קצת לברר מדקאמר בגמרא והלא אגבא כפר ממרחא אוכלין אותה מפני שיש לה זפק וגבי סטנית לבנה קאמר והלא אגבא גליל אוכלין אותה מפני שקורקבנו נקלף אלמא הכא ג' ליתנהו בשורב וכי תימא דמתניתין לא כל שלשה סימני טהרה בעינא אלא לא קתני ואריסא קאי דקתני כל עוף הדורס ממנו ואם אינו דורס ויש לו אגבא יתירה לא זפק לא קורקבנו נקלף מהור אי אפשר לומר כן כלל שהרי הוכחתי דחד מבני סימני טהרה אלא שורב הייט אלא דורס וכאיתו חד סימן דבשורב היכי אכלי להו ניתנו דלמא שורב הוא וגרלה לפרס דכל עיקר משנתנו לא באה אלא לאסמוכינן ד' סימנין של טהרה וממילא ידעינן דבהכך סימני טהרה דליתנהו בשורב מחזקינן ליה בטהורה: לא נאמר פירושן מדברי תורה אלא מדברי סופרים. פי' בקונטרס מדמנה תורין בטהורין והנהו ליתנהו בהו ומנה כשר בטמאין ובארבעה סימנין הללו הם חלוקין ש"מ הן הם סימני טהרה וקשה לפי' דקאמר בסמוך וגילף מפרס ועזניה א"כ כשר דכתב רחמנא למה לי השתא דאית ליה חד לא אבלינן דלית ליה כלל מבעיא הא אלמריך כשר לאוריי לן סימני טהרה ומיהו מפרס ומעזניה לאוריינהו הוה ידעי דבכל מה שפרס חלוק מתורין הייתי עושה סימן טהרה וכל מה שעזניה חלוק מתורין הייתי עושה סימן טהרה וכן שניהם הם חלוקין מתורין מכל ד' סימנין אבל קשה מתורין דקאמר דלא אלמריך למכתב אלא לקרבן הא אריכי למכתב משום דמיניהו ילפינן סימן טהרה ועוד אי לא כתבי תורין ה"א איפכא דד' סימני טהרה דהשתא ג' מהם יהו סימני טומאה שיהו בי"מ עופות ד' סימני טומאה וכשכר חד ומיהו הכי לא הוה מלי למימר דהא פרס ועזניה ההוא דליתי ביה סימנא דלא הדר בטולהו לא יהא בו שום סימן טומאה שהוא ממנו איפכא מי"מ עופות אבל הייט יכולין לעשות כל סימני שורב סימני טומאה וגרלה לפרס דש"ל שיש שום תורין מיותר לאוריי לן סימני טהרה לכך פריך ההוא תורין למה לי דלאוריי לן סימני טהרה זה הייתי יודע מתורין דאתא לגופיה ומכשר ומשני דאין שום תורין מיותר וטולהו אתו לקרבן: מה התם תלתא ולא אבלינן ס' · ה"מ לשנויי דהוו ליה י"ל כתובים הבאים כאחד אלא דעדיפא קא משני ומיהו קשה דזה הדבר עצמו היה רוצה לומר מתורין דבתלתא לא אבלינן ס' ומשני אם כן שאר עופות ממאים דכתב רחמנא למה לי ה"כ מאי הדר פריך וגילף מהתם מה התם תלתא ולא אבלינן ס' וי"ל דפריך וגילף מייהו דכאותן ג' סימנין לא מיטל אלא בתרי מייהו ובאחד דלית בהו אבלינן הייט תלתא דהא לא הוה ידעינן מתורין עד דאיכא טולהו ומשני ה"כ שורב דכתב רחמנא למה לי דכיון שאינו מטהר אלא בשני סימנין ואחר דליתיה בי"מ עופות ה"כ לשורב דלית ביה אלא תרי למה לי:

וגילף

מה נשר מיוחד שאין לו אצבע יתרה וזפק ואין קורקבנו נקלף ודורס ואוכל = טמא, אף כל כיוצא בו טמא; תורין שיש להן אצבע יתרה וזפק וקורקבן נקלף ואין דורסין ואוכלין = טהורין, אף כל כיוצא בהן טהורין

אמר אביי לא נאמר פירושן מדברי תורה אלא מדברי סופרים. תני רבי חייא עוף הבא בסימן אחד טהור לפי שאין דומה לנשר נשר דלית ליה כלל הוא דלא חיכול הא איכא דאית ליה חד תיכול וגילף מתורין: מה תורין דאיכא כולהו ארבעה אף ה"נ עד דאיכא כולהו ארבעה? אם כן שאר עופות טמאין דכתב רחמנא למה לי וגילף מיניהו מה התם תלתא ולא אבלינן אף כל תלתא ולא ניכול וכל שכן תרי וחד? אם כן עורב דכתב רחמנא למה לי השתא דאית ליה תלתא לא אבלינן, דאית ליה תרי מבעיא וגילף

מה נשר מיוחד ט' אף כל כיוצא בו טמא · פירש רש"י דהאי אף כל לא מרבינן אלא מין כשר שאין שוף טמא בטולם אלא כ"ד האמורין בתורה כדקתני לקמן (סג:) לפיכך מנה הכתוב בטמאין והכך כ"ד האמורין דאיכא בטולהו סימן טהרה תון מן הכשר ואין זה דאיה דדילמא הי"ק לפיכך מנה הכתוב בטמאים משום דפל ידי כ"ד אלו וסימניהן טכל להכיר כל הטמא שבעולם אבל אם היה בא למנות במהורים היה לריך למנות יותר וכן כי קאמר ולעופות אין מספר ופריך עופות טמאין כ"ד ניהו אלא לעופות טהורין אין מספר הוא בני למימר אין מספר שיכל להכיר על ידיהם כל האחרים ומשני דאין מספר לטהורים קאמר ושפיר קא מרבה הכא אפילו שאר מינין שאינן מין כשר: *כל שוף הדורס ממנו · ואע"פ והיכי קיים להו לרבנן הך מילתא וכי קגיני לא בליסטרי היו שבדקו כל העופות טהורים ואין שום שוף טהור דורס הא אמר לקמן (דף סג:) דלעופות טהורים אין מספר ולא הלכה למשה מסיני הוא א"כ נ"ל דכתב רחמנא פרס ועזניה תרוייהו אלא לכתוב לאתו שדורס דממה נפשך חד מייהו דורס שאין בכל אחד אלא חד סימן של טהרה ואותו שבזה אינו בזה כדמוכח בגמרא וי"ל דשמא קבלה היתה מימות נח שהקריב מכל שוף טהור ובדק אם סלם ומסר לדורות שאין שוף טהור אבל דורס אבל בשבועה" לא שייך למימר הכי דאין זה מין בפני עצמו אלא ולד בהמה כדאיתא בהמפלת (מה דף כד·): *הדורס · פי' בקונטרס שאותו בליסטרינו ומגביה מן הקרקע מה שאוכל וקשה לר"ת דהא אפילו תרנגולת שהה כן ומפרס ר"ת דורס ואוכל מחיים ואינו ממתין לה עד שתמות כי הניא

[עיין פסח דף ל"ה מה תרי פי' מ"ש בשם ר"ת]

[לפיל כב]

[ג"ר שייך שם]

[לקמן סב:]

[ג"ר שייך לפיל]

[לקמן סב:]

נוטא
סימני טהרות בדגים, וכמה סימנים בדגים אין אריות כטל

מתנה ט"ל
קושיות נגד ר"מ"א
[שייך לפיל בתחלה]

רבינו גרשום

א"כ שאר עופות מטמאין לטמא לי · כלומר אי אמרינן מה תורין דאית בהו ארבעה אף כל דאית בהו ארבעה הני לית ליה ארבעה לא א"כ שאר עופות מטמאין לבר מנשר דמשר ליה ליה ותנינא ומעורב דכתב רחמנא לטמא לי דאית לה אלא תלתא תלתא סימנים ואעפ"כ מטמאין הא אמרינן דגמרינן מתורין מה תורין דאית בהו ארבעה ולא פרחות אף כל עופות לישתרו בארבעה ולא פרחות: אלא מדכתב רחמנא עשרים ואחד עופות ש"מ דלא נגמרינן מתורין: וגילף מהתם · כלומר משאר עופות מטמאין: התם כו' תרי מיבעיא · כלומר עודב אית ליה תרי סימנין אף על פי כן מטמא: